

Józef Kulisz

"À l'aube du christianisme : la naissance des dogmes", Marie-Émile Boismard, Paris 1999 : [recenzja]

Studia Theologica Varsaviensia 38/2, 233-234

2000

Artykuł został zdigitalizowany i opracowany do udostępnienia w internecie przez Muzeum Historii Polski w ramach prac podejmowanych na rzecz zapewnienia otwartego, powszechnego i trwałego dostępu do polskiego dorobku naukowego i kulturalnego. Artykuł jest umieszczony w kolekcji cyfrowej bazhum.muzhp.pl, gromadzącej zawartość polskich czasopism humanistycznych i społecznych.

Tekst jest udostępniony do wykorzystania w ramach dozwolonego użytku.

Książka w swej treści jest kontrowersyjna, budząca wiele wątpliwości. Autor nie rozwiązał w niej problemu Jezusa. Przeciwnie, nawiązał do jednego z wątków istniejących już w *Geschichte der Leben-Jesu-Forschung*.

Józef Kulisz SJ

Marie-Émile Boisnard, *À l'aube du christianisme. La naissance des dogmes*, Les Éditions du Cerf, Paris 1999, ss. 182.

To druga książka, w której Boisnard podejmuje na nowo wyjaśnianie tajemnicy Jezusa. W pierwszej, prezentowanej wyżej, Autor ukazywał powolne odkrywanie przez Jezusa swego przeznaczenia. Prezentowana książka ukaże nam z kolei, jak wspólnota wierzących odkrywała w czasie, dzięki Duchowi, kim jest Jezus Chrystus.

Treść prezentowanej książki można by wyrazić słowami: Istota wiary przed pojawieniem się chrześcijaństwa – dokładnie, przed pojawieniem się dogmatów w Kościele.

W pierwszym rozdziale Autor wprowadza nas w problematykę wciąż aktualną – w problematykę istnienia Boga, tak jak ukazuje go Stary Testament. Bóg Biblii to Bóg dający się poznać w ludzkim doświadczeniu. Doświadczenie to jest wyrażane i opisywane na różne sposoby. Jednym z nich jest ukazywanie Bożego działania wyrażanego obrazem Bożego panowania – królestwa Bożego. Historia pozwala nam odkryć wielkie ślady Bożego działania, w których ukazywał się On jako Pan tworzący historię narodu wybranego przez siebie. Tworzył ją przez ludzi, którzy byli widomymi znakami Jego działania. Takim znakiem Bożego czynu był Mojżesz. To za jego pośrednictwem Bóg pozwalał się poznać w wydarzeniach historii.

Nowym wydarzeniem królestwa Bożego był Jezus Chrystus. Więcej, był on obecnością królestwa, obecnością mocy wyprowadzającej człowieka z sytuacji zła i grzechu. Jego obecność i działanie w mocy rodziły w ludzkich sercach wiarę, iż jest On Panem nowej rzeczywistości. Tak powoli rodziła się wiara w Jezusa Chrystusa. Rodziła, to znaczy, że odkrycie tajemnicy Jezusa wymagało czasu i ludzkiego myślenia. W Ewangelii św. Marka, która jest wyrazem pierwotnego przepowiadania, Jezus, zdaniem Autora, jest tylko człowiekiem. Sam Jezus odrzuca w tej Ewangelii tytuł Boga i wyraża swoje ograniczenia znajomości Bożego planu zbawienia. W przeddzień wydarzeń krzyża Jezus czyni dyskretną aluzję, w której utożsamia się ze Słowem Bożym i Bożą Mądrością. Ten temat zostaje podjęty dopiero w tradycji Janowej i Pawłowej. Ukazują oni, że Bóg stworzył świat przez swoje Słowo – Logos i Mądrość. Oni utożsamiają też z czasem jednoznacznie Logos i Mądrość z Jezusem. W tradycji aleksandryjskiej Logos było jedynie stworzeniem.

Trzeba było czasu, a stało się to w latach osiemdziesiątych pierwszego wieku, kiedy utożsamiono Jezusa z Bogiem, nazywając Go odwiecznym Słowem Ojca, naszym Bogiem i Zbawicielem.

Autor wprowadza nas w ciekawe analizy tekstów tradycji Janowej i św. Pawła, w których ukazuje ewolucję wiary pierwotnego Kościoła. To pogłębienie chrystologiczne i odkrywanie tajemnicy Jezusa dokonywało się w Kościele dzięki myśleniu ludzi wiary i działaniu Ducha.

Wraz z wyznaniem Jezusa jako Syna Bożego rodził się problem nowego odczytania tajemnicy Boga. U źródeł wyznania Boga jako Trójcy znajdują się, zdaniem Autora, dwie różne tradycje. Pierwsza z nich to tradycja chrztu Jezusa, a druga to tradycja Janowa, będąca pod wpływem myśli aleksandryjskiej, przynoszącej triadę – Ojciec, Słowo-Logos i Duch. Dopiero tradycja Janowa pod koniec pierwszego wieku, zdaniem Autora, utożsamiła Logos z Bogiem.

W pierwszym wieku życie chrześcijan koncentrowało się, zdaniem Autora, na przyjsciu i realizowaniu się królestwa Bożego. Rozumienie królestwa, jak też forma jego stawania się, dojrzywało w czasie, w konkretnych okolicznościach historycznych. Istotne jednak było to, żeby w nim mieć udział, należy wyznawać, iż Jezus jest Chrystusem i Panem, że Bóg wskrzesił Go z martwych, że On objawił ludzkości wolę Boga i uczył jak ją wypełniać. Wiara w Jezusa jako Chrystusa rodziła nowe treści, które dały początek wierze w Trójcę Świętą.

Książka może być pomocą w wykładzie chrystologii fundamentalnej. Analizy egzegetyczne i ich treści umieszczane w konkretnie historii pozwalają nam śledzić z Autorem odkrywanie tajemnicy Jezusa. Dokonywało się ono dzięki ludzkiemu myśleniu i działaniu Ducha Świętego.

Józef Kulisz SJ

Ks. Jan Twardy *Koncepcja pracy twórczej nad kazaniem. Inspiracje psychologiczne w niemieckojęzycznych publikacjach homiletycznych 1970–1996*, Rzeszów 1998, ss. 399.

Praca Ks. Jana Twardego, profesora homiletyki w Seminarium Duchownym w Przemyślu, zasługuje na szczególną uwagę w polskiej homiletyce i teologii praktycznej, ponieważ wprowadza na nasz grunt bardzo interesujące i bogate doświadczenia homiletów niemieckich w tak ważnej dziedzinie posługi Słowa Bożego, jaką jest codzienna praca nad kazaniem. Pracę tę podejmuje przecież codziennie tysiące kapłanów, głosicieli słowa w liturgii sakramentalnej i kaznodziejstwie okolicznościowym.

Autor recenzowanej rozprawy znając dobrze homiletyczną literaturę niemiecką, tak katolicką jak i protestancką, postawił sobie za cel pomóc tym wszystkim